

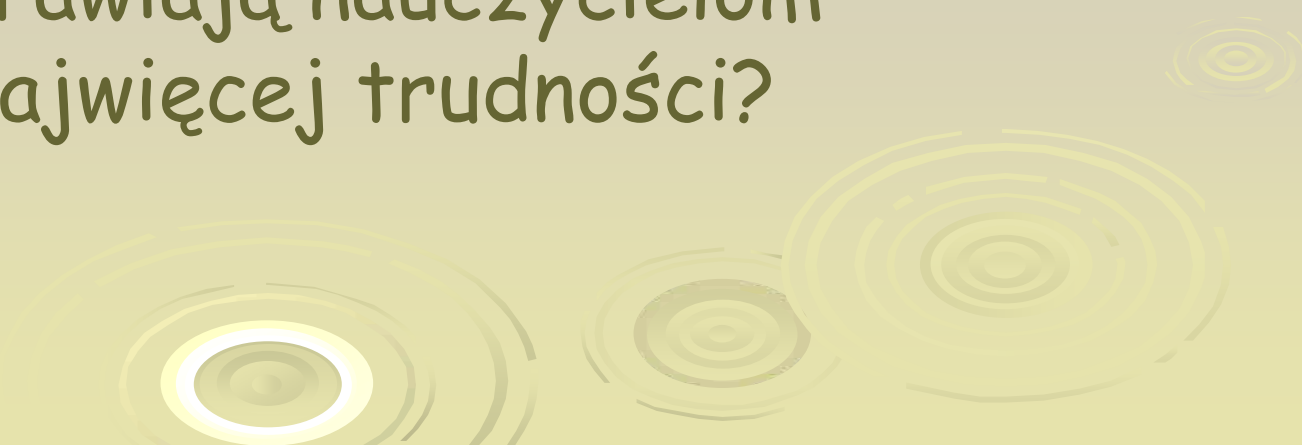
Trudne i prowokacyjne zachowania uczniów

Plan prezentacji

- Zachowania uczniów sprawiające nauczycielom największe kłopoty.
- Wiedza i umiejętności potrzebne nauczycielowi, aby mógł radzić sobie z trudnymi zachowaniami uczniów.
- Prowokacja jako specyficzny rodzaj zachowań trudnych.
- Metoda konstruktywnej konfrontacji jako przykład dobrej odpowiedzi na prowokacyjne zachowania ucznia.

Ćwiczenie nr 1

Jakie zachowania uczniów
sprawiają nauczycielom
najwięcej trudności?

Zachowania trudne uczniów wymieniane przez nauczycieli

- Ściąganie
- Kłócenie się o oceny
- Ciągłe dopytywanie się o coś
- Komentowanie wypowiedzi nauczyciela
- Bicie, przeklinanie
- Granie, słuchanie muzyki
- Pakowanie książek przed dzwonkiem

Ćwiczenie nr 2

Co czuje nauczyciel, gdy spotyka się z takim zachowaniem ucznia?

Proszę zanotować przykłady.

The background of the slide features several decorative water ripples in shades of yellow and green, scattered across the bottom half of the page.

Ćwiczenie nr 3

Jak najczęściej reaguje
nauczyciel na złe zachowanie
ucznia?

Reakcje nauczycieli na trudne zachowania uczniów

(dane z pilotażowej realizacji warsztatów, N=860)

1. Porozmawiam z nim.
2. Zwrócę uwagę, że źle się zachowuje.
3. Spiorunuję wzrokiem.
4. Powiadomię wychowawcę klasy.
5. Wyślę do pedagoga lub psychologa.
6. Wyślę do dyrektora.
7. Powiadomię rodziców (na zebraniu lub wpiszę uwagę do dzienniczka).

8. Nakrzyczę na niego.
9. Ośmieszę go, zwłaszcza wobec kolegów,
(ironicznie skomentuję jego zachowanie).
10. Postraszę (zagrożę mu np. obniżeniem ocen).
11. Udam, że nie widzę (nie słyszę).
12. Dotknę jego rodzinę (np. powiem, że to wizytówka kultury rodziców lub przypomnę, że ma brata w szkole specjalnej i sam się tam kwalifikuje).
13. Zagrożę, że spuszczę mu łanie.
14. Pobiję go, gdy nikt nie będzie widział.

(dane z pilotażowej realizacji warsztatów, N=860)

Ćwiczenie nr 4

Co czuje uczeń, gdy nauczyciel
reaguje w ten sposób?

Proszę zanotować przykłady

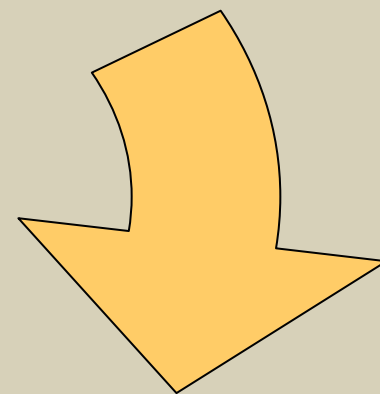
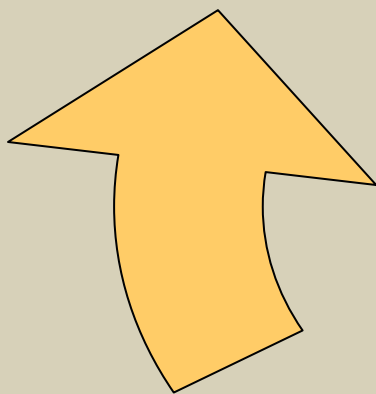
The background features several sets of concentric circles in shades of yellow and green, resembling ripples in water, scattered across the lower half of the slide.

Najczęściej wymieniane uczucia ucznia

- Zdenerwowanie
- Złość
- Wściekłość
- Niepokój
- Napięcie
- Niepewność
- Strach
- Zdezorientowanie
- Żal
- Przygnębienie
- Rozczarowanie
- Frustracja
- Skrępowanie
- Zażenowanie
- Zawstydzenie
- Upokorzenie
- Satysfakcja

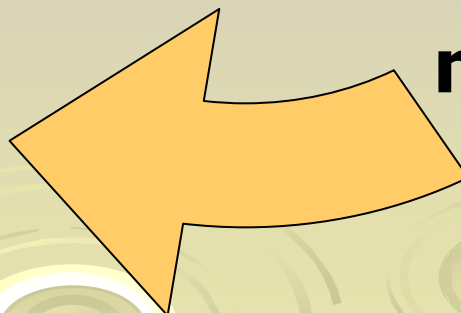
**Zachowanie
ucznia**

**Uczucia
nauczyciela**

**Uczucia
ucznia**

**Reakcje
nauczyciela**

Zachowania nauczyciela doświadczającego trudnych emocji

- **Reakcje odruchowe** - wyrażające jego uczucia (gniew, lęk, niepewność), świadczące o „podjęciu walki”
- **Świadomie użyta strategia** - zmierzająca do konstruktywnego rozwiązania sytuacji.

Warunki niezbędne do podjęcia świadomej strategii przez N-la

- Gotowość do powstrzymania odruchowej reakcji (podstawowy warunek).
- Umiejętność zidentyfikowania uczuć i potrzeb własnych i ucznia.
- Znajomość zasad skutecznej strategii, np. konstruktywnej konfrontacji.

Przykładowe sposoby powstrzymania odruchowej reakcji

- kilka oddechów,
- spojrzenie w okno,
- sięgnięcie po chusteczkę do nosa,
- użycie „słów nawiązujących” - np.
....widzę, że dziś jest dzień na...
rzucanie kredą, pstrykanie długopisem....ect.

„Nie jest możliwe właściwe
zrozumienie osoby bez
rozpoznania przyczyny jej
zachowania...”

Dreikurs (1982)

Niektóre przyczyny trudnych zachowań uczniów

- Tkwiące w uczniu
- Tkwiące w nauczycielu
- Tkwiące w otoczeniu

Przyczyny tkwiące w uczniu

- Przeżywanie silnych uczuć
- Realizacja roli społecznej jaka jest mu przypisana na terenie klasy
- Maskowanie trudności z wykonaniem zadania
- Stan zdrowia, samopoczucie fizyczne i psychiczne
- Syndrom złego dnia bez konkretnej przyczyny

Przyczyny tkwiące w nauczycielu

- Stosowane przez nauczyciela metody
- Niespójność oczekiwań nauczyciela, niezrozumiałe polecenia
- Niespójność zachowania nauczyciela, brak konsekwencji działania
- Etykietowanie uczniów - prowokuje zachowania uczniów, zgodne z przekonaniami nauczycieli na ich temat.

Przyczyny tkwiące w otoczeniu

- Brak umowy dotyczącej obowiązujących reguł i zasad postępowania
- Relacje z grupą rówieśniczą, nauczycielami
- Problemy rodzinne
- Choroba w domu
- Warunki, w jakich odbywają się lekcje
- Warunki pogodowe

Motywy trudnych zachowań uczniów

- chęć zwrócenia na siebie uwagi,
- chęć zwrócenia uwagi na problem lub dramatyczną sytuację („wołanie o pomoc“)
- poszukiwanie akceptacji grupy rówieśniczej
- chęć zdobycia wpływu oraz poprawy pozycji w grupie,
- uniknięcie niepowodzenia

Nie każde trudne
zachowanie
ucznia jest skierowane
przeciwko nauczycielowi

Trudne zachowania mogą być dla nas informacją o tym, że uczeń:

- jest znudzony, samotny, smutny, rozczarowany
- potrzebuje zainteresowania, uwagi, docenienia...
- zraniono jego uczucia, dumę, poczucie godności
- pragnie oparcia, pomocy, spokoju ...
- źle się czuje, jest chory
- chce być lubiany, ważny kochany ...

Prowokacja jako zachowanie szczególnie trudne

Prowokacja - podstępne, wyzywające i zaczepne działanie, którego celem jest postawienie jakiejś osoby (lub grupy osób) w trudnej, kłopotliwej sytuacji i wymuszenie reakcji niekorzystnej w skutkach dla tej osoby.

Prowokacja - wyzwala trudne nieprzyjemne emocje, ponieważ narusza wartości i normy społeczne.

Przejawy zachowań prowokacyjnych

- wypowiedzi (zaczepne, wulgarne)
- gesty, postawa ciała
- rysunki
- wygląd (ubiór, fryzura, makijaż)
- złożone powszechnie nieakceptowane działania (dłużej trwające i wymagające pewnej organizacji)

Nauczyciele najczęściej wzbudzający agresję uczniów

AGRESYWNY

- Autorytarny,
- Nie respektujący praw uczniów,
- Stosujący różne formy przemocy,
- Stawiający przesadnie sztywne granice

ULEGŁY

- Nie dbający o własne prawa,
- Nie stawiający granic,
- Przyzwalający na łamanie norm

Nauczyciele najmniej narażeni na agresję uczniów

WSPÓŁPRACUJĄCY

- Respektujący prawa uczniów i dbający o własne prawa,
- Ustalający (wspólnie z uczniami) jasne normy,
- Pilnujący granic, ale bez przesadnej sztywności
- Rozumiejący sytuację uczniów

A close-up photograph of two hands shaking, symbolizing agreement or support. The hands are positioned diagonally across the frame, with the fingers interlaced. The background is a soft, out-of-focus gradient of light colors.

Konstruktywna konfrontacja interpersonalna

Konstruktywna konfrontacja interpersonalna (wg Davida W. Johnsona)

to świadoma próba przyjścia komuś z pomocą, by mógł dostrzec skutki swojego zachowania i zmienić to zachowanie na konstruktywne.

Jest sposobem wyrażania naszego zainteresowania i chęci pogłębienia kontaktu.

Celem konstruktywnej konfrontacji jest

- zareagowanie na sytuację trudną bez agresji i z szacunkiem dla ucznia,
- pomoc uczniowi w zmianie zachowania,
- pokazanie, że jego zachowanie może narazić go na przykre skutki.

Etapy konfrontacji

- Konfrontacja informacyjna
- Konfrontacja interpretacyjna

Konfrontacja informacyjna (opisowa) -
opisujemy krótko zachowanie ucznia: co widzimy i
słyszemy

*„Tomku, od dłuższego czasu słyszę, że
mówisz coś do Maćka. Przeszkadza mi
to”.*

Konfrontacja interpretacyjna stosowana przy uporczywym powtarzaniu niepożądanego zachowania

- powtarzamy poprzedni komunikat,
- nazywamy emocje jakie nam towarzyszą
- podajemy najbardziej prawdopodobną interpretację zachowania ucznia.
- podajemy informację jakiego zachowania oczekujemy od ucznia.
- proponujemy rozmowę po lekcji.

„Tomku, słyszę, że nadal rozmawiasz.
(powtarzamy poprzedni komunikat)

Denerwuje mnie to. *(nazywamy emocje
jakie nam towarzyszą)*

Zastanawiam się, dlaczego to robisz
i przyszło mi do głowy (wydaje mi się),
że chcesz... np.. zwrócić na siebie
uwagę kolegów. Być może się mylę, ale
tak sobie pomyślałam. *(podajemy
najbardziej prawdopodobną hipotezę).*

- *Chcę ... żebyś przestał rozmawiać.
(podajemy nasze oczekiwania dotyczące zachowania ucznia).*
- *Jeśli chcesz, możemy o tym porozmawiać po lekcji. (proponujemy rozmowę po lekcji)*

Podstawowe zasady konfrontacji:

- Przystępuj do konfrontacji z kimś tylko wtedy, jeśli chcesz mu pomóc i nawiązać głębszy kontakt.
- Przystępuj do konfrontacji z kimś, gdy ten ktoś jest do tego gotowy.
- Konfrontacja powinna dotyczyć tylko aktualnych zachowań.

Konstruktywna konfrontacja

praktyczne wskazania:

- **Reaguj**, gdy trwa właśnie taka sytuacja.
- **Zwracaj się do ucznia po imieniu**.
- **Bądź zwięzły** - wypowiadaj się krótko i na temat, nie rób wykładu.
- **Bądź empatyczny**. Spróbuj zrozumieć uczucia i sytuację ucznia.
- **Gdy uczeń odpowiada, upewnij się, czy dobrze go rozumiałeś/łaś**.

- Postępuj się komunikatem „Ja”
- Opisz zachowanie, a nie oceniaj cech ucznia (*słyszę, że rozmawiasz - zamiast jesteś niepoprawnym gadułą*)
- Opisz swoje uczucia (*złości mnie twoje zachowanie, martwię się, itp.*).
- Wyraź swoje oczekiwania (*Chcę, abyś przestał rozmawiać*).

Przykład

Uczeń drugiej klasy gimnazjum
wyjmuje na lekcji telefon
komórkowy i zaczyna się nim bawić
(klika, włącza dźwięki).

Konfrontacja informacyjna

- *„Jacku widzę, że wyjąłeś telefon komórkowy i bawisz się nim w czasie lekcji*
- *Nie podoba mi się to.*
- *Chciałabym, abyś go schował i zajął się lekcją.”*

Konfrontacja interpretacyjna

- *Jacku widzę, że nadal bawisz się telefonem.*
- *Nie podoba mi się to.*
- *Zastanawiam się dlaczego to robisz i przyszło mi do głowy, że chcesz zwrócić na siebie uwagę moją albo kolegów. Nie mam pewności, być może się mylę.*
- *Chcę abyś schował telefon i zajął się lekcją.*
- *W tej chwili nie ma na to czasu, ale chętnie porozmawiam z Tobą o tym po lekcji.*

Ćwiczenie 5

Proszę przećwiczyć
konfrontację konstruktywną na
własnym przykładzie

Korzyści wynikające ze stosowania metody konstruktywnej konfrontacji

- Budowanie wizerunku nauczyciela jako osoby stanowczej, ale współpracującej i wspierającej.
- Radzenie sobie z sytuacjami trudnymi
- Wyposażanie ucznia w umiejętności psychospołeczne.
- Uświadamianie uczniom konsekwencji ich zachowań.
- Wspieranie uczniów w zmianie zachowań na konstruktywne.

Dziękuję za uwagę

Zapraszam na www.jakubczak.eu